ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII AULICI, AC MEDICINÆ PRACTICÆ, IN ANTIQUISSIMA ET CELEBERRIMA UNIVERSITATE VIENNENSI, PROFESSORIS PRIMARII

THESES PATHOLOGICÆ DE HÆMORRHOIDIBUS,

A MEDICINÆ STUDIOSIS

ORDINE DEFENDENDÆ, ET OPPUGNANDÆ,

DIE IX. MARTII 1759.

SINGULIS POSTMODUM DIEBUS VENERIS,

HORA TERTIA POMERIDIANA,

IN PALATIO UNIVERSITATIS,

IN AUDITORIO MEDICO.

M. DCC. LIX.

VIENNÆ,

TYPIS JOANNIS THOMÆ TRATTNER, CÆS. REG.
AULÆ TYPOGRAPHI ET BIBLIOPOLÆ.

Digitized by Google

VIRO NOBILLISSIMO
ILLUSTRISSIMO
GERARDO
L. B. VAN SWIETEN,
CONSILIARIO, ARCHIATRORUM COMITI,
TOTIUS PER UNIVERSAM AUSTRIAM MEDICINÆ
PRÆSIDI, BIBLIOTHECÆ AUGUSTÆ PRÆFECTO,
&c. &c. &c.
S. P. D.

A. DE HAEN.

Ex quo gratioſiſſimo AUGUSTISSIMÆ *juſſu, Tuaque graviſſima Commendatione, ad Medicinam per experimenta docendam admotus fui, id-*

id præprimis animo verſabor, ut, præter univerſalem doctrinam medicam, eos potiſſimum morbos examinandos ſuſciperem, qui Beatam Auſtriacam Gentem præ reliquis affligere perhiberentur. Obviam autem fuere inter præcipuos Malignitas, Bilis, Hæmorrhois. *His indagandis integro propemodum quinquennio occupatus, detexi demum Malignitatem latius*

pro-

Digitized by Google

præclamari, quam par eſſet; Morboſque malignos ipſos, toties hic funeſtos, benigniores reddi poſſe, & longe rarius letales. Quibus proinde exponendis, varioque experimenti genere evincendis, in ſingulis Tomis Rat. Med. *& præſertim in Tertio, multam operam dedi: cui addere id quoque poſſem, quod læta deinceps experientia abunde poſthac, quæ*

ibidem conſilia dederim, confirmaverit.

Quo autem ſecundo loco Bilis in univerſum diceretur innumeris in morbis primas agere partes, id refutatione dignum non judicavi; viſa enim mihi eſt accuſatio a Medicaſtris duntaxat excogitata, qua in iis, quæ neutiquam intelligebant, baptizandis, Magiſtros ſe eſſe, apud imperitum Vulgus

Digitized by Google

gus probarent: hincque Vulgi potius quam Medicorum, in ore verſari.

Cum Tertio vero longe aliter comparatum eſt. Non Vulgi vox eſt, ſed Medicorum tantum non omnium, per omnes haſce, qua late patent, Regiones, Hæmorrhoidas inter quasvis ferme cauſas morborum ſuas agere partes, ſuam conferre Symbolam, ſui petere, mererique, attentionem. Ut demum

 tota

tota profecto Medicina hæmorrhoidalis ſit. Animis alte radicata opinio, præterquam quod Pathologiam genuinam obfuſcet, reddatque incertam, etiam Praxin pervertit, veras Diagnoſes obnubilat, ac veluti necdum ſufficerent, quibus Mortales conflictantur, Calamitates, innumeros propemodum homines diræ ſervituti mancipat, ejusque tyrannide torquet diu noctuque.

Si

Digitized by Google

Si nunc volvam animo, quod præclara noſtra Juventus academica Hippocratice *docta, magno demum in diſcrimine verſetur, ne Praxin amplexa mente vacillet, ubi novum hoc, & ante finem ſæculi proxime elapſi fere inauditum Dogma, unanimi omnium prope Medicorum ore prædicari, propugnarique, intelliget; operæ pretium exiſtimavi veram hæmorrhoidum tum*

Theoriam, tum Praxin, Theſium forma exponere, & typis evulgare: ut demum illi ſua quique vice easdem defendentes, in Conſultationibus quondam frequentandis haberent, quo ad datas quæſtiones, difficultatesque, reſponderent.

Porro hæc eo lubentius in me ſuſcepi, quod meminerim, jam a primo meo hanc in Urbem ingreſſu, amaras de

hac

hac Medinæ perverſione, TUO *ſapientiſſimo ex ore, me percepiſſe querelas. Hinc eo acceptiorem hanc meam* TIBI *fore opellam arbitror, quod cum ea, quam accuratiſſimam de Medicina habes, idea; cum* TUO, *quo Europæ univerſæ inclareſcis, antiquo ſplendori Medicinam reſtituendi, animo;* TUA *denique cum Voluntate, qua me Medicinam* Hipocratice *tradere*,

&

Digitized by Google

& quoad ejus facere poſſim Hippocratice *amplificare juſſiſti, certo quodam modo conveniret.*

Hæc nunc ſi probaveris, gaudebo; ſi ſimile quidpiam circa alias practicas quæſtiones facere juſſeris, obtemperabo: cum nihil magis volupe mihi eſſe poſſit, quam TIBI, *nihil niſi publicum Bonum, nihil niſi Mortalium commoda, nihil demum niſi Medicinæ incre-*

men-

mentum, diu noctuque meditanti, ac ſpiranti, obedire, auxilioque eſſe poſſe. Vale! & me, quod facis abunde, amare ac fovere perge! Dabam *Viennæ* 21. *Febr.* 1759.

ELEN-

Digitized by Google

ELENCHUS CAPITUM.

CAPUT I.

Anatomica & Phyſiologica Hæmorrhoidum conſideratio.

CAPUT II.

De Hæmorrhoidum cauſis.

CAPUT III.

De Hæmorrhoidum utilitate ac damno.

CAPUT IV.

De Origine Hæreſeos circa Hæmorrhoidas natæ.

CAPUT V.

Quæſtiones practicas continens.

THESES

THESES PATHOLOGICAE
DE
HAEMORRHOIDIBUS

CAPUT I.

De anatomica & phyſiologica Hæmorrhoidum conſideratione.

§. I.

Hæmorrhoides, præterquam quod olim evacuationem ſanguinis quamcunque, uteri ſolius hæmorrhagiam, fluorem album, mucoſum ex extremi inteſtini Recti va-

ſis

Google

ſis prodeuntem humorem, denique ipſa etiam vaſa in fine Recti locata ſignificarent; uſitatiore nunc ſignificatione illam rubri ſanguinis evacuationem deſignant, quæ de apertis Recto in inteſtino vaſis, altius profundiusve hærentibus, profluere ſolet.

II.

Vaſa hæc vel a ſyſtemate *Venæ Portarum* oriuntur, vel a ſyſtemate *hypogaſtrico.*

III.

Ita quidem, ut ſi ex *hiſce* ſanguis fluat, illico tota cruoris maſſa, copioſeque, minuatur; lentius vero, minusque, evacuetur ſyſtema Venæ portarum; ex *illis* autem & citius, & copioſius, & directius, ſyſtemâ Venæ portarum evacuetur; lentius vero parciusque reliquorum Vaſorum ſyſtema.

IV.

IV.

Attamen quandam hic affert varietatem communicatio mirabilis, quam rami Arteriæ hypogaſtricæ habent, cum Arteriis a Meſenterica Arteria inferiore oriundis: quam ipſiſſimam communicationem venæ utriusque ſyſtematis quoque obſervant. Hac quippe lege ex venis, hypogaſtricarum ramis, fluente ſanguine hypogaſtrico, aufertur quoque reſiſtentia ſanguini ſyſtematis venæ portarum: & vice verſa aufertur reſiſtentia ſanguini venarum hypogaſtricarum, dum cruor ex ſyſtematis venæ portarum ramulis effluit. Videatur circa hæc omnia *Winslow*.

V.

Qui vero, ſi fiat evacuatio ex ultima propagine venæ meſentericæ, aut lienalis, impetus columnæ ſanguinis,

directius gravitat in illum, qui eſt ad vaſis aperturam, veroſimile ſit hinc magis depleri ſyſtema venæ portarum, quam ſyſtema hypogaſtricum, lateraliter duntaxat communicans.

VI.

Verumtamen eſſe in cauſa ſpiſſitudo atrabiliarii cruoris poteſt, ut lente is motus, vix apertura transfluat; intereaque ſanguis ſyſtematis hypogaſtrici, natura fluidior, qua data porta ruat: quam eandem ob rem atrabiliarius homo conſueto evacuationis hæmorrhoidalis effectu penitus caret.

VII.

Quin & ſanguis ex propria arteria impetuoſius ruens, venamque propriam ſubiens, ſuperare nonnunquam poteſt tardiorem vim retrogradi ſanguinis venoſi, præ ſpiſſitudine vix extil-

lan-

lantis; adeoque tunc arterioſus idem ſanguis ex apertura effluet, vix venoſo admiſtus.

VIII.

Verbo, quævis communicationes Arteriarum, Venarumque, utriusque hujus ſyſtematis, efficere poſſunt, ut nunc potius proſiliat floridus, immediate *fere* ex arteria profluens ſanguis, alio tempore ex venis exeat pene niger; & vice verſa ex venis floridior, ex arteriis obſcurior: prout eſt major in uno, quam altero in vaſe reſiſtentia.

IX.

Imo nonnunquam fluit directe ex ipſis arteriis ſanguis hæmorrhoidalis.

a. Ultimæ artèriolæ, rorem, mucum ſmegma, hic exhalantes, ut in utero, pulmone, & paſſim alibi, ita & hic poſ-

ſunt anaſtomoſin pati, ut ipſos globulos rubros transmittant.

β. Poſſunt ipſæ arteriolæ rubræ Diapedeſin, ac Diæreſin pati, quando ſanguis a corde veniens, nimiam offendit in venis hæmorrhoidalibus reſiſtentiam.

γ. Hirudines ipſæ, dum venis minime turgentibus, ad evacuandas hæmorrhoidas adplicantur, æque ſauciare arterias, quam venas, poſſunt.

X.

Lienoſos citius, magisque immediate, hæmorrhoidum fluxus juvat, ſi melancholicus humor ex iis vaſis effluat, quæ ex ipſa vena lienari ſanguinem, retrogrado motu, immediate evacuant, quam ſi hæ venæ modo ex meſenterica vena originem ducunt: alterutro porro contigit modo; utrumque invenit, depinxit, *Euſtachius* Tab. XXVII. Fig.

Fig. 2. & 4. Imo ex ipſo liene hæmorrhoidales venas ortas *Weslingius* vidit, *pag. 31.* Unde hoc tertio modo omnium maxime juvat.

XI.

Accuratiſſimum *Winslow* in diſſecandis cadaveribus ſecuti, convincimur facile inanitatis illius diſtinctionis, qua ab externis hæmorrhoidalibus vaſis tam ſcrupuloſe interna ſejungamus, & hinc varium ſcopum practicum veluti dirigere annitamur. Quippe & internæ arteriæ hæmorrhoidales, ab hypogaſtricis ortæ, & externæ dictæ a Meſenterica inferiore oriundæ, ita usque ad Recti finem pergunt, ut fluente in Recti margine hæmorrhoide, nemo affirmet, utrum ab Hypogaſtricis ſanguis proſiliat, an a Meſentericis ramis. Præterquam quod præter omnia hæc vaſa quæpiam arteria

alia hæmorrhoidalis interna formetur, a Ramo iliaco Natium dicto, quæ licet interna ſit, tamen non Recti modo finem, ſed & muſculos ani perreptat. *Vid. eund. Tom. 3.*

CAPUT II.

De Cauſis Hæmorrhodium.

§. I.

Habent haſce Hæmorrhoides, cauſas. 1. Salutare Naturæ molimen, quo illa ſuperfluo ſe ſuo exoneret, ut ſæpe & naribus, & aliis variis viis affectat; vel ut ſeſe expurget a melancholico ſanguine, qui in ſyſtemate venæ portarum moratus, varia corpori incommoda creat. Eſtque ſæpius uterque hic fluxus periodicus.

II.

II.

2. Eſt ejusdem naturæ ſalutaris acutis in morbis nixus, ut coctam morbi materiam hac via eliminet.

III.

3. Acrimonia quæcunque ſanguinis, quæ, ut vaſa rodendo pulmonis hæmoptoën creat, ut eadem profuſis menſibus fœminis ſæpe eſt perniciofa; ita & in aliis corporibus vel ſtimulo continuo, vel facta diabroſi, fluxum hæmorrhoidalem producet, vix integre ceſſantem, aut enormiter ſaltem notabili tempore ſcaturientem.

IV.

4. Omnis hæmorrhoidalium venarum compreſſio interna, externa; qua efficitur demum id, ut corde pulſus ſanguis per arterias, ut fortiores, minuſque comprimendas, afferatur quidem,

per debiliores vero compreſſasque venas ſurſum remeare nequeat. ut

α. Gravidus uterus, ultimis Graviditatis menſibus, inteſtinum Rectum, vaſaque proin hæmorrhoidalia venoſa, maxime comprimens.

β. Partus difficilis, ita ut perlongo tempore infans has partes valde comprimat.

γ. Fœces duræ in ſegniore ventre pluribus accumulatæ diebus, inteſtinum Rectum in ſaccum extendentes, venasque prementes.

δ. Diæta ſicca, indigeſtilis, corpora maxime dura, ut nuclei Ceraſorum, Meſpilorum, Prunorum, Oſſicula animalium, copioſa Farinacea non fermentata.

ε. Conſuetudo latrinis diutius inſidendi, qua fit, ut extrema Recti putrido

trido vapori expoſita, laxentur admodum tumeantque.

η. Prava conſuetudo ſocordium, aut occupatarum Matrum, atque Nutricum, in quibusdam Regionibus, qua infantes, ne conſpurcent ſeſe, magnam diei partem cogant ſellis inſidere perforatis; quod nocet tam ob cauſam ad Lit. ε. dictam, tam ob totius Recti relaxationem. Quippe inteſtino utcunque laxato & propendente, conſtringens ſe ani ſphincter, portionem inteſtini penduli intercipit, vaſaque comprimit; unde lapſu temporis diatheſis ad hæmorrhoidas naſci poteſt.

θ. Conſuetudo fœces diutius retinendi; qua ii præprimis laborant, qui vel nimia occupatione, vel deſidia, quamdiu poſſint, ſuas morentur alvos. Fœces hinc in colo, & præprimis in Recto

colli

colliguntur, accumulantur, Rectum dilatant, premuntque ita; ut poſtmodum alvus nequeat, niſi ſummo cum niſu, reddi. Hac porro de cauſa venæ hæmorrhoidales utriusque generis preſſæ, neceſſario intumeſcunt.

4. Inteſtini Recti frequens, & aliquantiſper perdurans, prolapſus, ita quidem, ut ſæpius a contracto ſphinctere ſtranguletur, unde venæ, arteriis facilius comprimendæ, hic ſenſim turgent.

V.

5. Cauſa, a Medicamentis, alimentisque nonnullis, vi quaſi propria, atque ſpecifica, ad generandas hæmorrhoidas aptis. Talis omnibus Authoribus *Aloë* audit: Talis eſt *Allium* apud *Foreſtum*, Lib. 23. Cap. 3. in ſcholio &c. & apud alios alia.

VI.

VI.

6. Cauſa Equitationi crebriori ac diuturniori debetur. An quod Equitantibus Oſſis Coxygis extremitas ſic introrſum premitur, ut poſtica Inteſtini portio inde comprimatur? An quod ipſi ſæpe ſua excrementa, quantumvis prementia, retinere cogantur? An quod valide tranſpirantes, neceſſario ex *Sanctorianis* ſiccam habere alvum debeant? An etiam quod equo ſuccuſſore pluries vecti, toius trunci perpendicularis pondere podicem violente contundant?

VII.

7. A ſupreſſis menſibus, hæmorrhagiisve narium, aliave quacumque evacuatione, ſive naturali, ſive præternaturali, impedita, imminuta. Ulcera ipſa, cachochymiam olim eliminare ſolita, ſi eadem minui, ſupprimique contingat, huc rferuntur.

VIII.

VIII.

8. A cauſa quacumque acri, irritante, in Recto trahente moram, illudque debilitante, vaſa rodendo infirmante, teneſmos creante; qualem præ cæteris Dyſenteria diuturnior generare ſolet.

IX.

9. A morbis vaginæ, ac veſicæ urinariæ, maxime circa ejus collum, principiumque urethræ. Veſicæ quippe ſcirrhi, abſceſſus, calculi, id quotidie demonſtrant. Unde demum has nonnulli veſicæ hæmorrhoidas appellant. Contingitque idem fœminæ a tumoribus occupantibus poſtica vaginæ.

X.

10. A Crimine omnium flagitioſſimo, contranaturali, vindictam in cœlum clamante, inter homines ne nominando

nando quidem: de quo qui medice noſſe quidquam opus habent, adeant doctiſſimi *Aſtruc* egregium de L. V. tractatum.

XI.

11. A frequentiore Hirudinum ſuctu, inductaque conſuetudine huc verſus derivandi cruorem.

CAPUT III.

De Hæmorrhoidum utilitate ac damno.

§. I.

Hæmorhoides duas potiſſimum tollunt plurimorum morborum cauſas, quarum alteram Plethoram vocant, alteram Cacochymiam.

II.

Ita *Hipp. Libr. VI. Epid. ſect. 3. tex. 28.* & *Libro de Humoribus pag. 51.* edit. *Foëſ.* ipſiſſimis fere utrobique verbis: „ Qui „ hæmorrhoidibus laborant, inquit, ne-

„ que

„que Pleuritide, neque Peripneumonia, „neque ulcere Phagedenico, neque Fu-„runculis, neque Thermintis, fortaſſe „nequa Lepra, fortaſſis ueque aliis „(ſive potius, fortaſſis neque alphis, „Vitiliginis genere) corripiuntur. In-„tempeſtive autem curati multi, hujus-„modi morbis non longe poſtea tentati „ſunt, perniciose ſic habentes. Quem-„admodum enim in aliis abſceſſibus, „quales verbi cauſa ſunt Fiſtulæ, id „obſervatur, ut aliorum morborum „medela exiſtant, ita quoque eodem „modo, quo hos morbos ſanant, etiam, „ſi antea fluunt, eosdem prævertunt.

III.

In Aphoriſmis ſimilia habet. *Aph. 3-30*, Hæmorrhoïdas proprias iis deſcribit, qui jam adulti, morbis inflammatoriis maxime obonoxii hærent.

IV.

IV.

Aph. 4-25. „ Sanguis ſurſum quidem, „ qualiscumque ſit, malum: (nempe vomitu cum frebre, *Aph. 7 - 37.* vel tuſſi ejectus; exicipitur ergo ſaluberrima ſæpe narium hæmorrhagia, quam pluribus in locis nedum condemnat, ſed ſummopere laudat („ deorſum vero bonum, „ niger nempe ſubtus ſecedens. „ In quem *Aph.* pulcre *Galenus*: „ Poſſumus „ quoque nigra ſic accipere, quemad- „ modum ipſe in Epidemiis, quum de „ hæmorrhoïdibus ageret, uſurpavit, „ prout Melancholicis affectibus me- „ dentur. Nam revera, Melancholiæ „ jam factæ, maximum remedium eſt „ Hæmorrhoïs aperta; & ſimul eſt im- „ pedimentum ne accidat quæ futura „ fuiſſet.

V.

V.

Aph. 6-11. „Melancholicis & Ne„phriticis Hæmorrhoïdes ſupervenien„tes, bonum. „ Et 6-21. „Inſanien„tibus (Maniacis) ſi Varices, aut Hæ„morrhoïdes, ſupervenerint, inſania „ſolvitur. „ Ex *Galeni* in hos *Aph.* Commentariis patet, Sanguinem Melancholicum olim univerſum, jam conſiderari ut nunc, ſive ad Hypochondria ſtagnentem, eademque infarcientem, ſive Renes obſtruentem, ſive demum opplentem Encephalum. Quas omnes ob cauſas Hæmorrhoïs proficua cenſetur, tum iis, qui melancholicos humores toto corpore circumeuntes gerant, tum quibus ii ad Syſtema Venæ portarum deponantur, tum etiam his, quos Nephritis ab hac cauſa infeſtet, tum denique quorum hinc orta inſania.

„Quare

„Quare nihil mirum, ait *Galenus*, & „Melancholiam, & Nephritim curari „per hæmorrhoïdas, utpote quæ San- „guinis veluti fæcem vacuare ſoleant.„ Imo ipſos Calculos a fæce hac atrabiliaria, in renibus ſtagnante, baſim poſſe nanciſci, ad quam Urinæ ſecretæ terreſtes particulæ adponant ſeſe, certum adparet.

VI.

Coac. tex. 333. dejeſtiones alvi nigras in caſu quodam condemnans *Hippocrates*, ſalutem ex Hæmorrhoïdibus ſucceden- tibus præſagit. „Quibus ex crebra & „ profuſa Hæmorrhagia frequens nigro- „rum dejectio eſt, indeque ſuppreſſio, „ Hæmorrhoïci fiunt hi cum alvi dolo- „re: ſed tamen cum flatibus patientes „doloris. „Vide *Duret.* in hunc locum pag. 196.

VII.

Cocc. N.° 346. ab Hæmorrhoïde non ſatis diu, nec ſatis copioſe, fluente, Vertigines oriri ait, quæ paraplectici quiddam ominentur. Ob quam cauſam tunc Phlebotomia vult parcioris hæmorrhoïdis defectum reſarciri. N.° 336. de hæmorrhagia narium deficiente, & per V. S. curanda, idem dicit.

VIII.

Coac. N.° 478. „Quæ Apoplecticis veniunt Hæmorrhoïdes, ſalutares.

IX.

Quid quod ipſis Phthiſicis nonnunquam prodeſſe eas dicat.? *Coac. N.° 437.* „Quæ Phthiſicis accidit ſputorum ſuppreſſio, dementiam nugacem infert: „His ſpes eſt apparituram Hæmorrhoïdem.

X.

X.

Quamvis porro plerique laudati hic textus etiam de quavis hæmorrhagia intelligi queant, ut patebit, cap. V. n. XII. cum tamen tanti ſit uſus Hæmorrhoïs, merito ſcripſit *Hippocrates. Aphor. 6 - 12.* „Hæmorrhoïdas curanti diuturnas, niſi „una ſervata fuerit, periculum eſt ne „Hydrops ſuperveniat aut Phthiſis.

Rationem quippe dederat textu laudato *Epid.* dicendo: „Quemadmodum „enim in aliis abſceſſibus, cujusmodi „v. g. ſunt Fiſtulæ, id obſervatur, quod „aliorum morborum medela exiſtant, „ita quoque Hæmorrhoïdes„. In quæ verba egregie *Galenus:* „Intempeſtive „ſane Hæmorrhoïdas curant, qui ne„que Venam periodice tundunt, neque „purgantibus aliorſum ducunt (*δὶ ὑποκ*„*λατων*: Vid. *Libr. de Ration. vict. acut.*

 „*pag.*

„*pag. 387.*) neque per exercitationes „corporeas diſſipant, neque unam ſal„tem ex illis relinquunt, ſed omnes „ſimul tollunt. „ An ergo *Galeni*-mens fuit, non peccare eum omnes auferendo, ſi & V.S. purgantibusque, materiem aliorſum duceret, & exercitio corporeo hominem ita diſponeret, ut tranſpirando plethoram præveniret ? Eſt certe in regula generali exceptio, ut mox liquidius adparebit.

XI.

Nam ipſe *Hipp. Libr. de Hæmorrhoïd.* „Urere, inquit, ita oportet, ut hæ„morrhoïdum nulla inuſta relinquatur, ἀλλὰ πάσας ἀποκαύσεις, ſed ut ad unam „omnes urendo auferas „. Triplicem deinde methodum omnes auferendi tradit, igne, ferro, erodentibus. Sequiturque illum *Aetius Tetrabib. 4. ſerm. 2. cap. 5.* Vide-

Videtur omnino *Hippocrates* diſtinxiſſe inter Hæmorrhoïdum genera. In *Aph.* locutus diſerte fuerat de χρονίαις, *Antiquis*, Hæmorrhoïdibus, quæ deſignarent inveteratam jam Naturæ Conſuetudinem, ſeſe hac via aut ſuperfluis, aut noxiis, exonerandi. In his igitur unam ſervandam eſſe jubet. Ubi vero recentes erant, moleſtæque eædem, & numeroſæ, conſiderabat topicum vitium occaſione natum, minime vero ſalutare molimen Naturæ: unde easdem cunctas eradicandas cenſet.

XII.

Ipſaque *Galeni* eſt eadem mens, clare percipienda in *Comment. ad Aph. 4-25. Chart. Tom. IX.* & *Comm. Libr. de humor. Text. 26. Chart. Tom. VIII. pag. 576.* Ubi namque ultimo loco longe lateque de omnium ablatarum nocumentis diſſe-

ruerat, aperte id de antiquis intelligere ſe oſtendit, de recentibus vero minime. Unde ait: „Scire tamen convenit, non „ſemper boni conſulendum eſſe, ut San„guis per infernas partes ex Hæmor„rhoïdibus effluat, ſed tum denique, „cum nigra excernuntur, & cum ho„minis natura multum humoris hujus„modi accumulat. *Alioqui* Natura non „eſt tali evacuationi aſſuefacienda; „quippe quæ utrumque exceſſum pe„riculoſum habeat: tum quando ſan„guis ultra modum excernitur, tum „quando ex toto cohibetur. Nam in „immodica vacuatione veremur, ne „homo de repente moriatur, aut fiat „Hydropicus, aut Cachecticus; con„tra vero iis, qui ex cohibitis nunc „hæmorrhoïdibus Sanguinen coacer„vant, ſecare Venam oportet, ne in

„magnum

„ magnum aliquem morbum cadant. „ Patet igitur quo in homine omnes liceat auferre, iu quo vero unam oporteat ſervare apertam.

XIII.

Hinc facile comprehendimus hiſtoriam *Alcippi Epid. 4. pag. 1139.* „ *Alcippus* „ hæmorrhoïdas habens ab iisdem cu- „ rari vetabatur. Curatus tamen fuit, „ ſed ſimul inſanivit. Febris acuta ſuc- „ cedens, Maniam ſolvit. „ Patet utique hæmorrhoïdas rpertas moleſtasque habuiſſe *Alcippum*, nec ferre voluiſſe: oehortamento, ne auferri ſibi curaret, non auſcultaſſe, curatum autem in Maniam incidiſſe; a qua, non niſi fortunata admodum febre, liber evaſerit. *Alcippus* igitur ex iis non fuit, quibus *Hipp.* integrum hæmorrhoïdum curationem ſuaſiſſet, ſed eorum eſt ad claſſem

teſerendus, quibus una aperta eſſet ſervanda.

XIV.

Intelligimus quoque quinam illi fuerint, de quibus *Galenus comm. in text. 26. Lib. de humor.* „Quibus tandem ignorat, „inquit, pleroſque in Melancholiam „Inſaniamque incidiſſe, hiſce excre-„tionibus inſcitia Medicorum ſuppreſ-„ſis? Alii dolore lateris, alii renum „vitiis correpti ſunt; aliis accidit, ut „ſanguinem e ventriculo vomerent, „aut ex pectore tuſſi ejicerent, aut pa-„raplegia, aut hydrope oppreſſi, inte-„rirent„. Antiquos profecto hæmorrhoïdarios *Galenum* hic præ oculis habuiſſe, ex iis liquet, quæ mox huic textui ſubdiderit, quæque jam ſupra laudaverim: „*S*cire tamen convenit, „non ſemper boni conſulendum eſſe,

„ut

„ut ſanguis per internas partes &c. *Vid. Theſ. XII. cap. III.*

XV.

Cœterum qui conſiderat quod, quantosque, tum acutos, tum chronicos morbos, ſive Plethora ſana, morboſave, ſive Cacochymia peculiaris, olim evacuari ſolitæ, jam retineri cœptæ, neceſſario debeant generare; ille minime mirabitur tot morbos, ab hac cauſa genitos, tum textibus enarratis enumerari, tum longe numeroſiores adhuc poſſe recenſeri. Nam,

1. Pleuritis, Peripneumonia, Phrenitis, Paraphrenitis, Splenitis, Hepatitis, Gaſtritis, Enteritis, Nephritis, Hyſteritis, Apoplexia, Convulſio, Tetanus, Febris ardens, Febris quæcumque, a ſola Plethora ſuppreſſa ducere originem poſſunt.

 2. Phthiſis

2. Phthiſis a retento hæmorrhoïdon fluxu naſci poteſt; ſive quod Peripneumoniam, Pleuritidemve, ſequatur illa, ſive quod ex nutritione nimia, exercito non diſſipata, nata fueit; quam ultimam ſpeciem frequentem oſtendimus *Rat. Med. part. 2. & 3.* quamque ſan Hæmorrhoïs levare poſſet, ut *Theſ. IX. cap. 2.* habetur.

3. Hydrops oritur, quado Stagnans Plethora Cacochymiam induit; cujusmodi exempla cachecticæ & hydropicæ fœminæ nobis exhibent, poſt ſuppreſſam evacuationem Menſtruam.

4. Maniam, Paralyſin, ſimilesque morbos, atrabiliaria ſpiſſitudo generat, prout ad Encephalon, Nervorumpue ſive origines, ſive decurſus, accubuerit.

XVI.

XVI.

Hi ergo homines, qui quopiam horum morborum, ratione Plethoræ, aut Cacochymiæ, laboraſſent, jam largo Hæmorrhoïdum fluore ab iisdem morbis degunt immunes, in quantnm ſcilicet hi morbi ab hac cauſa oriundi eſſent.

Equidem homines poſſe tamen in eosdem incidere morbos, vel inde manifeſtum fit, quod cauſæ ſufficientes dentur, quæ in medio Catameniorum, Hæmorrhoïdumve, fluxu, morbis acutis chronicisque producendis aptæ natæ ſint.

Sane Hæmorrhoïdum fluor nunquam impediet, quo minus homo in Pleuritidem incidat, quem curſu agitatum, rarefacto, eoque moto proinde cruore turgidum, copioſus Gelidæ refecerit hauſtus, aut quieſcenti gelida afflaveri

aura.

aura. Prætereaque exempla quotidiana ſunt cauſarum, acutos quæ generent morbos, in Puerperis, in Virginibus, in Hæmorrhoïdariis, ipſo rite quamvis pergente fluxu. Quod ſi demum tunc fluxus ſiſtatur, ſiſtitur quidem ille a morbo, non vero ille ſubſiſtendo morbum creavit. Ecquis Practicorum pluries non viderit, quod aut fluxus tempore, aut eo brevi prægreſſo, morbos hujusmodi gignant motus, iracundia, vindicta, mœſtitia, vina, venus?

XVII.

Collatis igitur, interque ſeſe comparatis, Antiquiſſimorum Medicinæ parentum tum ſententiis, tum obſervatis, adparet,

1. Hæmorrhoïdas vetuſtiores, conſervatæ eo usque ſanitatis teſtes, nunquam inculpate auferri univerſas.

2. Hæ-

2. Hæmorrhoïdas recentes & licere, & oportere, aliorſum ducere, niſi earum conſervationem Natura aperte clamitet; ut v. g. eſſet obſervata prima vice Hæmorrhoïs, quæ hominem illico a diuturniore mania ſublevaret: cæterum propter periculum ſive ſuppreſſi, ſive retardati, ſive imminuti, ſive nimium aucti, hujus fluxus, hæmorrhoidas impediendas, & curandas eſſe.

3. Hinc ſapientiſſimorum horum virorum ſententiam neutiquam eandem eſſe cum ea Modernorum, qui audacter aſſeverent, hun fluxum viris æque neceſſarium eſſe, quam fœminis menſes.

4. Adeoque antiquos hos Patres non injunxiſſe Medicis ut quemvis morbum, ſeu Plethora; ſeu Cacochymia genitum, hæmorrhoïdum provocatione curare ſatagerent, ſed iis tantummodo, quas

Natura

Natura indicaſſet, viis, hæmorrhoïdales hæ fuerint, an aliæ quævis.

XVIII.

Nec aliter cenſuere celebres in arte Viri, per varias Medicinæ ætates. Quamvis enim omnes ærumnas a cohibitis hæmorrhoidibus pathetice recenſeant, haud tamen eas ita neceſſarias credidere, ut natura easdem non producente, arte tamen excitandas eſſe docuerint, utque cauſam difficilium morborum harum tantummodo defectui tribuerint. Totum id, quod ex horum monumentis colligitur, unice eo tendit, ut demonſtretur, ſæpiſſime ſalutari molimine naturæ hunc fluxum excitari, periodiceque reverti; ejusque ſive retardatione ſive ceſſatione, quam aut ars medica, aut abuſus ſex rerum non naturalium effeciſſet, morbos gigni omnis generis, quamdiu

diu cauſa, ob quam ſemel natæ hæmorrhoides eſſent, perſeveraret. Quo certe in argumento omnes totius orbis medicos ſecum conſentientes habent. Videri hic poſſunt *Sennertus*, *Sorbait*, *Riverius*, *Wepferus*, *Juncken*, *Sanctorini*, &c.

Ex his omnibus *Sennertus* audiatur, Germanorum Medicorum, 150. abhinc annis, facile princeps, *Tomo IV. pag. 473.* „Hæmorrhoides autem, inquit, quatenus tument, pertinent ad Morbos „magnitudinis præter naturam auctæ: „ſi vero ſanguinem præter anturam fundunt, pertinent, ut *Galenus* ſcribit „*3. de ſympt. cauſ. Gap. 6.* ad ſymptomata in genere Excretorum, toto genere præter naturam. Neque enim „omnium hominum eſt ſanguinem his „venis effundere, ſed quorundam - - - „Etenim quamquam, cum moderate . . . „fluunt,

„ fluunt, utiles ſunt, & a multis mor-
„ bis præſervant; tamen humor, qui
„ ad excretionem naturam ſtimulat, na-
„ turali modo ſe non habet; neque ſan-
„ guis unquam, niſi in fœminis, ſecun-
„ dum naturam excernitur. Et *Etmullerus* Tom. 2. p. 1. pag. 144. „Quo-
„ cumque modo accidunt hæmorrhoida-
„ lia pathemata, omnia ſunt præter na-
„ turam, cum hæmorrhoidales affectus
„ *naturaliter* nemini contingant, adeoque
„ ſemper eorum affectus præſupponunt
„ ſtatum præternaturalem & morbidum.
„ Hinc ſicuti mulieribus *vitio menſium* ſu-
„ pervenire ſolent, &c.

XIX.

Quid, quod pravi ſucceſſus abunde nos de quorundam Medicorum temeritate convincant, qua ad cogendum hunc fluxum naturam perpetuo laceſſitant!

1. Namque male ſæpius videmus eorum ſuccedere conatus, dum otiante plane natura, illi non piceum illum, qui forſan tota morbi cauſa, ſanguinem educunt, ſed cum, qui ex iliacorum vaſorum propaginibus floridior, vegetiorque, & quo homo miſer maxime indiguiſſet, profluit. Unde efficitur ut ille longe debilior, mœſtior, magisque atrabiliarius reddatur. Quippe ex *Theſ. VI. & IX. Cap. 1.* patuit incertum 1. eſſe, utram venam feriant Hirudines, 2. an non etiam vulnerent arteriam.

2. Summo ægrorum damno fit ut hypochondriaca Paſſio cum materie haud ſatis ab illa, quæ citra materiem ſit, diſtinguatur. Qua diſtinctionis ignoratione Hypochondriaci ſine materie coactis hæmorrhoidibus peſſime multantur, ut

poſthac ab aliis, qui rectius ſapiunt, vix queant emendari.

3. Scatent Practicorum obſervata infortuniis, puæ oborta his, qui, Medico cogente, hæmorrhoidarii redditi, demum hunc fluxum aut minus ſufficientem, aut penitus habuerint ſuppreſſum.

4. Ut omnes nimiæ hæmorrhagiæ vitam labefactare, Hydropem creare, mortemque poſſunt, ita etiam Hæmorrhoides. Unde ſecundum *Galenum* celeberrimus Venetorum Anatomicus & Practicus *Sanctorini*, *Tract. de Hæmorrhoid.* „Si modum, ait, exedat, ita ut „nimia ſit excretio, quod Morborum „funebres apparatus, quantum cruciatuum armamentarium!

5. Aliam calamitatum claſſem conſtituunt Furores dicti hæmorrhoidum, Uvæ, Mariſci, Rhagades, Ficus, Diabroſis,

broſis, Inteſtini Recti relatio, & prolapſus, Teneſmi ad urinas, Stranguriæ, Dyſuriæ, &c. a quibus omnibus dolores ſæpe intolerabiles, aut demum inflammationes, ſuppurationes, gangrenæ, ani fiſtulæ, hydrops, &c. Unde laudatus mox *Sanctorini* addit „Hinc & „Hydropes, & Cachexiæ, & Tabes, „& Fiſtulæ, & Ulcera.

6. Tandem præconcepta opinio ubique hæmorrhoidas quærendi, id damni praxi intulit, ut vera cauſa dolorum in lumbis, in ano, in veſica urinaria, prætervideatur, hominesque, neglecta vera ærumnarum cauſa, fruſtra ad hæmorrhoidas torqueantur. Contigit videre in praxi ſic diſpoſitiones calculoſas, ſic Recti inteſtini inflammationes, relaxationesque eſſe neglectas, neglectu ſere deſperatas eſſe redditas.

XX.

Cum ergo ſecundum omnes artis Principes natura hunc fluxum in plurimis haud excitet; cum ſecundum eosdem, univerſa ſana Praxis prohibeat homines, Natura viam non monſtrante eidem aſſuefacere; cum denique multa incommoda & calamitates ejus occaſione contingant; id apparet evidentiſſimum, quod Modernorum Praxis longe numeroſiores morbos creet, multoque plures Mortalium reddat ægrotantes, quam ex conſueto naturæ ordine ægrotare debuiſſent.

XXI.

Quare etiam ſecundum optimos Medicinæ Antiſtites, hæmorrhoidibus orituris, ortisque crebro eſt reluctandum, quo diſpareant demum. Quum enim aut Fæces duræ, aut Conſuetudines pravæ,

aut

aut Recti prolapſus, Resve indigeſtiles, Equitatio, Graviditas, aut alia quæcumque occaſionalis cauſa, hæmorrhoidum tumores, dolores, fluores, progenuerint, nec evacuatio hæc aliunde indicetur, ſtrenue allaborandum eſt, ut evaneſcant.

XXII.

Adde, quod natæ dicto mox modo hæmorrhoides haud raro vehementer nocere queant, ſi obſtructa & inflammata viſcerum, partiumque ab aorta deſcendente ramos accipientium, miſſionem ſanguinis potius ex adſcendentibus e corde ramis ſibi poſcerent. Quæ fortaſſis ratio fuit, quæ magnum *Wepferum* promoverit, ut ſcriberet *Lib. de morb. Cap. pag. 416. obſ. 104.* „ Certe hæmorrhoidum apertio, utcunque ab Italis „ſumme extollatur, in praxi non illam

 opem

„ opem fert, quam præſtare multi pol„licentur; quia ſæpe alibi vena ſecta, „laudabilior ſucceſſus conſequitur.

CAPUT IV.

De Origine Hæreſeos circa Hæmorrhoidas natæ.

§. I.

Quum ſtabilita hucuſque Doctrina per omnia notæ Medicinæ ſæcula, usque ad proxime præcedentis finem, receptiſſima fuerit; quæ demum tantæ in ſchola medica mutationis origo?

Alterum neceſſario verum eſt: aut corpora humana legibus fuere mutata ſuis; aut Medici, citra naturæ immutationem, Doctrinam medicam, æternæ experientiæ innixam, turpiter mutaverint neceſſe eſt. Quum nunc corpora

iisdem

iisdem prorſus, quibus olim, legibus regantur, neceſſario ſequitur damnoſam in Medicina Hæreſin obtinuiſſe.

II.

Clariſſimus *Stablius*, Vir ſi quis alius in Chemicis verſatiſſimus, ſpeculationibus autem in Medicina ſupra modum deditus, mutatæ hac in parte Medicinæ, non experiundo, ſed ſpeculando, exititit faber; quem mox ſchola ejus tota, in eaque Principes *Junker*, *Alberti*, &c. ſecuti ſunt.

III.

*S*uſpectum vel ideo dogma, quod Cl. *Stablius*, ut alibi paſſim, ita diſertis, repetitisque ſæpius verbis, in Epiſtola ad Cl. *Alberti*, Albertiniano *de hæmorrhoidibus tractatui* in quarto præfixo, palam fateatur, omnesque palam fatean-

tur *Stahliani* Novum plane, inſolitum, inauditumque, dogma eſſe.

Equidem ſtat laus ſua, honosque, novis in Medicina obſervatis, quæ ejusdem pomeria extendant, illuſtrent obſcura, dubia firment: ſed ea jure vituperes, quæ nedum experientia nata, ſed eidem penitus adverſa repe-riuntur.

IV.

Quid ergo reſpondendum ad innumera experimenta, quibus clariſſimus novitii dogmatis Author, ſchola ejus univerſa, ex eaque prodeuntes numeroſiſſimi tum aliarum Regionum, tum præprimis Germaniæ Medici, hæmorrhoidalem ſuam doctrinam ſartam tectam eſſe arbitrantur? Et inprimis quid de famoſa illa *Colica hæmorrhoidali*, quam *Stahlianis* imbuti principiis millies obſervent, cu-

rent-

rentque, interea dum alii, quibus haud licet adeo perſpicacibus eſſe, eandem vix animadvertant?

V.

Reſp. Eſt Colica quædam vere hæmorrhoidalis; a niſu ſanguinis verſus vaſa hæmorrhoidalia, orta; qualem etiam aliquoties fœminæ ad ventura patiuntur catamenia. Quem igitur in modum fœminx aptis ad menſes provocandos auxiliis ab hac colica liberantur, ita & apta ad provocandas hæmorrhoidas remedia hanc dictam colicam tollunt. De hac re omnes hucuſque conſentiunt Practici.

Verum ideo quamcumque fœmina rum colicam velle menſtruam adpellare, eamque, ut talem curare, eſt ſane fœminas peſſumdare millenas.

VI.

Eſt igitur colica menſtrua, ſuis internoſcenda ſignis, cauſisque, nonnullis per annos ad quosque menſes ſolemnis, plerisque rarior, multis ignota. At vero præter hanc colicam, mulieres frequenter colicam patiuntur a variis VI. non naturalibus rebus dictis, a ſpaſmo, a temperie, a phlogoſi, a materie rheumatica, quæ licet ſui quæque genii ſit, colicam tamen hæmorrhoidalem mentiri poſſit incautis.

VII.

Quemadmodum nunc Practici colicam in fœminis a longe aliis cauſis, quam a Menſtruis, frequentiſſime oriundam & norunt, & curant; a fortiore norunt frequenter eandem in viris, curantque, aliunde quam ab hæmorrhoidibus genitam; quum longe rarior viris hæmor-

morrhois, quam fluxus menſtruus fœminis.

VIII.

Quum proinde viri infinito rarius fluentes hæmorrhoidas habeant, quam fœminæ menſes; quum fœminæ colicos dolores, aliunde quam a menſibus natos, millies patiantur; conſequitur neceſſario id, ut qui centies & millies has hæmorrhoidales colicas ſibi videre videantur, etiam centies & millies easdem ut tales, quales minime ſint, ſalutent.

IX.

Quippe confundunt communes Morborum notities; nam dum Colicæ Nephriticæ, Rheumaticæ, Arthriticæ, Pictonicæ, idque genus aliæ inchoantes, iis adhuc, quæ veram ejus naturam determinent, ſignis carent, audacter hæmor-

morrhoidalem, quam nunc vident, appellitant: ſignis vero eam rite determinantibus obortis, inepte prorſum concludunt, ideo hanc determinatam Colicæ ſpeciem oboriri, quod Colica hæmorrhoidalis ſuum non ſit ſortita effectum: quem ſi ſortita fuiſſet, hanc tunc occaſionem naſcendi alteri colicæ prærepturam fuiſſe.

Quare ad quasvis ejusmodi experientias, toties decantatas, cum laudato ſupra *Sanctorini* reſpondeo: „Nec mihi „experimentorum myriades pro hujus „(hæmorrhoidis) ſaluberrimo uſu re„ponant. Sit Experimentis fides! At „ſit cautum, alioquin difficillimum, „Experimentorum judicium!

X.

Quid ergo ſtatuendum de *Illo hæmatitide*, *Hyppocrati* deſcripta, *Libr. de internis*

ternis

ternis affect. pag. 557. edit. Foeſianæ, quam veram *Hæmorrhoidalem Colicam* eſſe voluit cum ſuis *Stahlius*?

Eodem hercle! modo, *Ileus hæmatitis* eſt *Colica Hæmorrhoïdalis*, quam eſt *Inflammatio Pleuræ*. Id utriusque Hiſtoriam inter ſeſe conferenti liquido conſtat. Putrida tiſſolutio Sanguinis, cum fœtore oris, cum Gingivarum a dentibus abſceſſu, cum ulceribus crurum, cum narium Hæmorrhagia, ſine ulla facta colici doloris mentione; ea ſane putridi ſcorbuti hiſtoriam apte referret, niſi alacritas, magnaque ad ambulationes & exercitia promptitudo, contrarii quidpiam deſignarent.

Attamen ſi cum *Fœſio*, & *Charterio*, in ſuis ad hunc textum notis, cenſeamus hic neceſſario ē omiſſum eſſe, quia adparentia crurum alia poſt alia ulcera,

quæ

quæ *Hippocrates* hic deſcribit, promptitudinem ad exercitia prorſum tollunt, tunc habemus accuratam ſatis *Scelotyrbæ* enarrationem. Videte *Comm. Ill. Præſid. ad* §. *1148.* Quin & copioſus lactis, mellisque, uſus, Radices Betæ, Folia Cucumeris agreſtis, Sal &c. haud inepte videntur huic morbo crando ab *Hippocrate* adhibita; qui tamen adjecit morbum multa medicatione indigere, imo aliquando non curari, ſed ad mortem usque perſeverare.

Quo nunc jure morbum, ſic *Hippocrati* deſcriptum, Colicam hæmorrhoïdalem appellent? Utique *Hippocratis* textus nullum Symptoma Colicæ recenſet; recenſet vero Symptomatum ſeriem, quorum ne unicum quidem in Colica adeſt. Quod ſi curationem reſpicias, dat plura, quæ certe in Colica haud

con-

conveniant, & de ſollicitandis hæmorrhoïdibus, quod rei totius præcipuum caput eſt, ne meminit quidem.

Ut merito concludam eos, qui præconceptas opiniones ineptis argumentis ſtatuminare cogantur, ſuæ ad probandum egeſtatis manifeſta indicia prodere.

XI.

Quid tamen judicandum de famoſis experimentis *Lutetiæ Pariſiorum* habitis, atque in *Theſi anno 1750.* ibidem propugnatis? quorum hoc primum: „Novimus mulierem; ita Aſcite laborantem, ut ad Paracenteſin multoties celebrandam coacta confugere, curaretur ad tempus, non ſanaretur: Ecce autem artem docente Natura, curamque ſuſcipiente, larga de repente advenit Hæmorrhoïdum vacuatio, ægramque liberavit ad annos." Hiſtoria quippe

quippe hæc quoddam Hæmorrhoïdum privelegium clare demonſtrare videtur, quo privilegio ab ejusmodi ſe liberet morbis, in quibus ſecundum univerſas Medicinæ leges ſanguinem profundere vetitum eſt.

XII.

Reſp. Haud ſcribitur ab Autoribus utrum huic fœminæ hæmorrhoïdes quondam, ſalutares affuiſſent, an vero vice tunc prima comparerent?

Si primum; dico, quandoquidem notante *Hippocrate*, *Aph. 6 - 12.* Hydrops a ſuppreſſis hæmorrhoidibus naſci poteſt, etiam fieri potuiſſe ut fluxus hic reſtitutus Hydropis attulerit ſanationem; idque in ejusmodi potiſſimum corpore, in quo *poſt Paracenteſin*, *ſanitas adparuerit tam illibata*, *ut ad tempus curata* diceretur.

XIII.

XIII.

Hinc *iterum quæritur, quod in Hiſtoria deeſt, qua natus de cauſa Hydrops?* An a ſuppreſſis Hæmorrhoidibus, aut Catameniis? An a Diatheſi eo inclinante? Cacochymia? Cachexia? Obſtructione?

Talis autem, cui a malis his ultimis cauſis natus, promotusque, fuerit Hydrops, non ſuſtinet tot Paracenteſes impune, neque dicitur *poſt ultimam adhuc paracenteſin ad tempus curata.* Nam ut recte advertunt, exemplisque confirmant, *Acta Ph. M. N. C. Vol. 6. obſ. 60.* & *Vol. 11. obſ. 29.* fluxus hæmorrhoidum in Hydrope, ab his ultimis cauſis nato, mortem acceleravit. Ergo non hinc, ſed a prima cauſa, nempe evacuatione Hæmorrhoidum aut Menſtruorum ſuppreſſione, oriundus fuit fœminæ hujus Hydrops.

XIV.

Id ſi verum, omnes ſenſati medici, Paracenteſi facta in tam bono corpore, mox in revocandas evacuationes animum advertiſſent, quo demum corrigerent morbi originem. Quod ſi, his prægreſſis, forte quis foret corporis in cavo aut relictus, aut de integro collectus liquor, integritate abſorbentium vaſorum, reſorptus is fuiſſet, communibusque Corporis emunctoriis eliminatus.

XV.

At cura profecto hæc non ſolius ſit privilegio Hæmorrhoidis. Idem quippe caſus eſſe videtur, cujus meminit *Hyppocrates, Lib. de Vict. Acut. text. 39.* de Hydropico agens: „Si, inquit, difficulter „ſpiraverit, fuitque æſtiva anni tem-„peſtas, & virium robur adſit, ex

„ brachio

„brachio ſanguis mittendus eſt. „ In quæ verba ſic commentatur *Galeeus* : „Hic ſolus (Hydrops) cum incipit, eget „interdum ſanguinis detractione, quum „ſcilicet ex retentione vel Hæmorrhoi-„dum, vel muliebrium Menſtruorum, „vel ex aliqua, quæ ita plethorica ſit, „cauſa, inceperit.

Eſt ergo Hydrops, ſunt Corpora Hydropica, in quibus V. S. conducat, auferendo veram, Hydropem quæ genuerat, cauſam. Ergo & reditus cujuscumque ſuppreſſæ evacuationis, Hydropem producentis, ſive ea hæmorrhagia narium fuerit, ſive hæmorrhois, ſive catamenia, corpus tale ab hydrope curare valeret.

XVI.

Hucusque reſpondi, vetuſtiores ipſi hæmorrhoidas fuiſſe ſupponens, a §. XII.

ad XV. Sed quid ſi totius vitæ prima modo vice prodierint? Tunc ſignarunt vires in hoc corpore tantas ſuperfuiſſe, ut Sanguinis evacuationem innocue tulerint; ſignarunt bonitate corporis vaſa, poſt ultimam Paracenteſin tam robuſta, humoresque tam compactos fuiſſe, ut regenerandi Hydropis cauſa defuerit, ac Sanguinis demum fuerit promotus fluxus: Hincque ipſas has hæmorrhoidas, non curæ cauſam, ſed potius ejusdem effectum, extitiſſe.

XVII.

Altera *Pariſienſis* hiſtoria fœminam ſiſtit ann. 39. quæ Aſthmate, Hepatitide, Nephritide, Colica uno tempore inteſtinali, alio hyſterica, laboraviſſet; ſimlque & a retropreſſa Scabie, & hæreditaria Arthritide, admodum male haberet. Perhibetur venam ſecta toties,

ut

ut Radius, Carpus, Pes, Cicatricibus fœdati numeroſis, nullam ultra admitterent Venæ ſectionem. Hanc fœminam Autorum Theſeos alter infarctis Abdominis vaſis laborantem vidit, pulſus habentem compreſſos, tumidasque conquerentem hæmorrhoidas. Quam proinde ob cauſam Hirudines admovit. Hæmorrhoidibus autem egregie fluidis, crebroque conſpicuis, integram ſanitatem fœminæ reſtitutam vidit. Nonne ſolæ Hæmorrhoides hic ad miraculum curarunt tot, tantorumque, vitia viſcerum; quæ hæreditaria arthritide, repreſſaque ſcabie genita, obſtructione & inflammatione confirmata, reliquam artis opem conclamatam declaraverant?

XVIII.

Indicat tota Hiſtoria Fœminam hanc nondum ex inflammationibus ſuppura-

tam, nondum ex obſtructionibus ſcirrhoſam, effectam eſſe; adeoque a frequentiore V.S. aliquantillam tuliſſe opem; tum quia Plethorica fuiſſe adparet, tum quia Gallorum corpora frequenti M.S. a teneris aſſueta, ejus repetitionem crebrius poſcunt: at vero, quod maxime notandum, ſyſtema venæ portarum, quod tam variis pathematibus ſingularem ſui depletionem toties indicaſſet, demum aptam pandiſſe ſibi viam, qua magnam morborum cauſam eliminaret. Ut proinde Hiſtoria hæc, æque parum quam præcedens, Hæmorrhoidum miracula canat.

XIX.

Tertia in Scenam prodit Virgo hæmorrhoidibus curata, poſtquam aliquot ab illinc annis, retardato fluxu menſtruo, diris eſſet abdominis cruciata do-

loribus:

loribus: ad quos ſedandos innumeræ quidem V.S. fomenta, balnea, paregorica, aquæ tam martiales quam ſulphureæ, at penitus incaſſum, adhibita eſſent. Cum autor intelligeret „ a ſpiſſo, „ & viſceribus abdominalibus hærente „ Sanguine, univerſam Symptomatum „ cohortem, ut plurimum, originem du- „ cere „ animadvertit ſimul externarum hæmorrhoidum, earumque quidem turgentium, adeſſe congeriem, quibus ſuaſit Hirudines adplicandas. Verum anni ſpatio Puella huic conſilio reluctata (mali admodum tolerabilis argumento) eidem tandem paruit, & quinquaginta circiter variis temporibus hirudines paſſa, convaluit.

XX.

Ut præcedentes, ita & præſens hiſtoria, quamvis fronte prima rerum mi-

rabilitate veluti percellit, nec miri, nec extraordinarii, quidquam continet. Imo attente legenti abunde patet, & cauſam, & Symptomata morbi, & ipſas Hæmorrhoidas cœcas, id innuiſſe, quod in Syſtemate Venæ portarum fons latitaret malorum, adeoque ſui expulſionem per Hæmorrhoidas manifeſto indicaſſe.

CAPUT V.

Quasdam practicas quæſtiones continens.

§. I.

An homini, hæmorrhoidas ex Plethora quondam paſſo, jamque, iisdem aliquandiu non fluentibus, ægrotanti, cura debeat præcipua eſſe reſtituendi easdem?

Ex doctrina antea data, pendet reſponſio ab examine quæſtionis, ejusque diſtinctione. Vel enim homo plethoricus

cus eſſe perſtitit, vel non perſtitit: Si Plethoricus exiſtens, nunc ægrotat, jam vel naturam per cœcas hæmorrhoidas, viam hanc reſerare aperte molientem, percipit, vel minime percipit. Si percipit, convenit indicatum Naturæ ſequi, & provocare hunc fluxum; ſi non percipit; defectum hæmorrhoidum doctrina *Hippocratis* & *Galeni* inſtructus, V.S. ſuppelere debeo.

Requiſitam autem depletionem adeptus, autor illi ero, ut victu moderatiore, ac debitis exercitiis id efficiat, ut plethoricus ultra non fiat. At vero ſi ne plethoricus quidem ultra eſt, ceſſat plane ratio de hæmorrhoidibus cogitandi: ceſſat conſideratio Moliminum, quæ Natura olim hac via fecerit. Morbus eſt mihi nunc, non ex anemneſi hæmorrhoidum, ſed ex ſymptomatibus præſentibus, curanda. E 5 II.

II.

Quando Melancholici, Hypochondriaci, Atrabiliarii, olim ab atra bile ægrotantes, fluentibus poſtliminio hæmorrhoidibus convaluerint, jamque iisdem ceſſantibus, ægrotent; an non illico reſeranda hæmorrhois?

A bona quæſtionis diſtinctione apta pendet reſponſio: ſi morbus eſt plane idem qui olim, ita ut, quæ nunc præſentia ſint ſymptomata, a ſpiſſo Venæ portarum ſanguine naſci obſerventur, utique omnem navare operam oportet ad revocandum hunc fluxum. Sin autem idem homo, ſeu Naturæ, ſeu Artis ope, ab illa abdominali ſarcina immunis vixerit, hæmorrhoidibus quantumvis carens; ipſeque præſens morbus nihil habeat cum atra bile commune; neceſſe eſt curare eundem, non ſecundum antiqui, quo dudum caruerit, mor-

bi

bi regulas, ſed juxta præſentis ægritudinis medicandæ leges. Haud enim potiore jure huic reſtituerem hæmorrhoidas, quam quo ægro, quem quondam ſudor a morte præſervaſſet, nunc in morbo, a priore abſimili, ſudatoria medela curare vellem; quippe quod olim ſalutares, nunc noxios poſſet provocare ſudores.

III.

Quid ſi homo antiquitus cum hæmorrhoidibus ſanus, jam ſine iiſdem prima vice vitæ Melancholicus fiat? nonne ipſi mox illæ revocandæ? Urgere quippe hæc indicatio videtur, cum ab omni ævo, hos usque in dies, toties deprehenſæ ſint huic morbo ſalutares.

Quid hic affirmem, negemve, non habeo, niſi primo noverim qualenam ſit iſtud Melancholiæ genus, quo nunc

prima

prima vice laboret? Sitne ſpiſſo atrabiliario ſanguine, an vero mera mobilitate ſolidorum, tenuitateque humorum, oriundum?

Si ab ultima cauſa; Medicus cogendo hæmorrhoidalem fluxum inſigniter peccat. Primo quidem quod cuncta ejus molimina delicatiores hoſce nervos vehementer exagitent, morbique ideo tum ſymptomata, tum ipſam exacerbent cauſam. Secundo autem, quia hiſce ægris, niſi alii urgentiores morbi id expreſſe jubeant, nihil eſt evacuantibus perniciosius. Quantumvis enim nonnulli inde videantur principio lavari, obſervantur tamen in pejus poſtea ruere: cum ſolidorum inertia, ac fluidorum tenuitas, immane quantum! inde augeantur.

Sin

Sin vero a cauſa prima; præprimis inquiram utrum illa, quam præſentem morbi cauſam detego, ſpiſſa ſcilicet ac lenta humorum Diatheſis, ſyſtema venæ portarum peculiari modo obſideat, an vero per univerſam humorum diſperſa ſit maſſam?

Si itaque maſſam totam infecerit, evacuantibus ex ſua natura minus eget, quam attenuantibus, atque immutantibus, ab Arte peculiariter ad id deſtinatis.

Quia tamen etiam cacochymica Plenitudo ſui nonnunquam evacuationem poſtulat, qua nimirum ſpatium bonis ſive alimentis, ſive medicamentis, concedatur, miſſio Sanguinis quocumque demum ex vaſe fiat, ex æquo proderit. Si ex æquo proderit, quocumque fluat de vaſe, eo potius loco eandem inſti-

tuam,

tuam, qui & commodiſſimus ſit, & paratiſſimus, & nullis poſthac incommodis obnoxius: neutiquam proinde (*vid. Cap. 3. Theſ. XII. XIX.*) ex hæmorrhoidalibus.

Sed deprehendat nunc Medicus ſyſtema venæ portarum atra ſpiſſitudine infarciri, quid tum?

Reperiet idem ille Medicus naturam hæmorrhoidas tumore, pruritu, dolore, indicantem, vel nihil horum. Si nihil omnino, dubiam hoc provocato fluxu curationem ægro proponat; eo quod, ſi a remediis internis, ſi ab emollientibus, ſtimulantibus topicis, imo ſi ab ipſis hirudinibus, contigerit, ut vena hæmorrhoidalis, Meſentericæ propago, dehiſcat, juvamen ingens inde capturus ſit; ſi vero hypogaſtricarum ſurculus, ſperato ſit fruſtrandus effectu.

(*vide*

(vide Theſ. omnes 1. cap.) hancque obſervationem vide confirmantem *Ludovicum Mercatum Tom. 3. Lib. 3. cap. 17.*

Unde ipſiſſima cauſa intelligitur, cur his ægris toties laudatæ hæmorrhoides, non opitulentur? & cur iidem homines uno tempore inde inſigniter leventur, alio vero tempore nedum leventur ſed ægrius habeant? nam jacturam ſanguinis non melancholici, ſed fluidioris, impune non ferunt.

Alia autem res erit ſi natura viam monſtret, venasque inflaverit hæmorrhoidales. Spes utique multo certior ægro datur fore, ut, Arte naturæ conamini obſecundante, ingens morbi levamen percipiatur.

IV.

Si homo olim vel acuto, vel chronico in morbo, criſin per hæmorrhoidas habuerit, jam

vero

vero denuo acute chroniceve laboret; an nunc iterum eſt ad illas diſponendus?

Cum quo vergit natura eo ducenda ſit, ſi per loca convenientia, oportet eam & hic ſequatur Medicus, ſi ipſa per ſe molimina edat, veluti denuo hominem hoc fluxu judicatura. Natura autem plane otiante, Medicus ſane haud meliore cum jure hæmorrhoidas promovere ſataget, quam ſi quascumque evacuationes criticas, olim prægreſſas, in cunctis, quæ poſtliminio orirentur, morbis, reſuſcitare, repetereque, anniteretur. Si igitur ſtulte ac ridicule ageret, qui præſentem morbum vellet promotis curare ſudoribus, eo quod hi olim judicaſſent eundem; aut eum ſanare purgantibus, quem Alvus olim judicaſſet; ita contra artis præcepta is ageret, qui, propter criſin hæmorrhoida-

lem

lem quandam prægreſſam, hæmorrhoidibus ægritudinem tentaret fugare præſentem.

V.

An hæmorrhoides ortæ quondam occaſione Alvi ſegnioris, Dyſenteriæ, Equitationis, Graviditatis, Medicamentorum, Morborumque vaginæ, inteſtini, veſicæ, aliquid in poſterum pro tuenda valetudine, aut pro curando morbo, Medico indicent?

Ut apte reſpondeatur, erunt omnes hi homines tres dividendi in claſſes.

Primo, habuere horum multi explicatarum occaſionum una hæmorrhoidas, eaque evanida, nullum harum aut fluxum, aut tumorem, experti ſunt. In his nulla ratio eſt hæmorrhoidas revocandi, quia nec unquam antea, neque poſtea, eas indicaverat natura. Ex *Theſi* igitur *XIX. cap. III.* is peccat in vera ar-

tis præcepta, qui citra aliam indicationem hæmorrhoidas provocet.

Secunda claſſis eorum eſt, qui ex una dictarum occaſionum hæmorrhoidas paſſi, easdem tumidas deinceps, dolentesque, experiuntur. His itidem, cum natura illas indicaverit nunquam, non erunt ullatenus revocandæ, (vide *Theſ. XII. & XIX. cap. 3.*) ſed potius dolores ac tumores aptis auferendi auxiliis. Et ſi ipſis eſt detrahendus cruor, is eò ex loco ducendus, quem ejus, quo nunc laborant, morbi ratio eligendum ſuadet.

Tertia claſſis eo continet, qui aut Plethorici, aut Atrabiliarii, ex occaſionali quidem cauſa hunc fluorem olim adepti ſint, ſed tamen poſthac, ablata, quæ illum produxerat, cauſa, crebrius repetentem, cum euphoria, perceperint. His utique ſana praxis jubet hunc

fluxum

fluxum conſervare, ſegniorem animare, revocare ceſſantem. Secus qui fecerint, ſuisque tum venæ ſectionibus, tum medicamentis, plethoram aut cachochymiam ſolvere, debellareque ſe poſſe arbitrentur, ſcioli ſunt, naturæque non miniſtri, ſed adverſarii; ut evidentiſſime demonſtravit *Ill. Præſes in Comm. ad* *ſ. 741. & 779.*

VI.

Quid ſi fœminæ gravidæ, aut lactanti, hæmorrhois fluat?

Evacuationes menſtruas, ut gravidæ, lactantesque, paſſim non habent, utque easdem, ſi habeant, illæ cum metu abortus, hæ cum lactis imminutione, aut jactura, patiuntur; ita haud infrequenter utrisque, citra ullum aut ſanitatis, aut functionis detrimentum, hæ evacuationes contingunt, nulla pro-

inde hic regula generalis. Prudens Medicus, omnem occaſionem, quæ menſes provocare poſſit, demens, menſes utrisque eſt permiſſurus, dum omnia ſigna eorum neceſſitatem, adeoque præſtantiam, evincunt; prohibiturus, ſi contra Ipſiſſima hæc regula, quid in harum hæmorrhoidibus agendum ſit, definit. Optimos practicos evolventi, veritas horum comprobabitur.

VII.

An hæmorrhoides non pernicioſæ, quæ cum Catameniis alternent; ita ut altero 14. die menſes, altero hæmorrhoides, fluant? Exemplum Sennertus habet Tom. IV. pag. 473. idem plures videre Practici, vel & has una cum illis.

Ut non impedimus catamenia, quæ quovis 14. die redeunt; ut etiam non prohibemus eadem, ſi omni quidem

men-

menſe exacto, aſt duplo copioſiora, redeunt, dum junctam ſibi habeant illibatam conſtantemque ſanitatem; ut denique aut nimium, aut frequentiorem, quam valetudinis ratio permittit, menſtruum fluorem, prudenti opera imminuimus, ducereque ad juſtum moderamen annitimur: ita ſecundum easdem regulas de alternante, aut ſimul contingente, cum catameniis fluore menſtruo, judicaremus. Nec aliter *Sennertus* rem conſideraſſe videtur.

VIII.

Quid faciendum ſi fœminæ juvenculæ menſtrui loco flueret hæmorrhois? Aut Menſtruis ætate debita pro more ceſſantibus hæmorrhoides ſuccederent?

Fluor hæmorrhoidalis loco menſtrui in ejusmodi fœmina juniore, ſi maritata eſſet, præjudicium fœcunditati inferre poſſet. Quamvis enim proliferas matres

noſcamus, quibus nulli unquam menſes, nulla fere unquam fluxerint lochia; quia tamen fœminæ magis ſecundum naturam eſt menſes, quam hæmorrhoidas habere, & exempla ſine menſibus fœcundarum rariſſima ſunt, ſi nunc hæc ſterilis, & ſpem tamen perennandæ proſapiæ in ſe fere unica collocatam haberet, theoretice hic concluderemus ſiccandam hæmorrhoidem eſſe, uterumque referandum: ſed practice hoc opus, hic labor foret. Quæcumque enim Emmenagoga & Ariſtolochica in arte vocantur, æque hæmorrhoidalem pellunt, quam uterinum cruorem. Adplicati, utero ad Catamenia ciënda cujuscumque generis vapores, crurumque adhibita balnea, hæmorrhoidas æque provocant: miſſus denique vel ex pede, vel ex brachio, ſanguis, ex æquo utris-

que

que prodeſt aut nocet. Attamen tentari poſſet, num ſecta brachii vena, adſtringentibusque ad hæmorrhoidas admotis, ſiſti demum hunc fluxum contingeret, ac deinceps aura in uterum verſa menſes provocaret.

Et forte uſui eſſe exemplum poſſet, quod invenitur in *Eſſays and. obſerv. phyſ. and. lit. tom. 2. pag. 403. &c.* de menſtruis, medio in fluore a frigore ſuppreſſis, quæ demum revocabantur, quando, poſt Balneum vaporis, decem diebus adhibitum, poſtque purgans aloëticum, Arteria cruralis idonea ligatura comprimebatur, pudendis interim aquæ tepidæ vapori expoſitis.

2. Menſibus autem debita ætate jam ceſſantibus, ſi hæmorrhois ſuccedat, neceſſitatem hæc indicat evacuationis, ſive plethoræ univerſæ, ſive ſaltem ute-

rinæ, & ultra nihil. Nam ſi v. g. ceſſante menſtruo hæmorrhagias narium natura produceret, indicaret neceſſitatem Phlebotomiæ faciendæ, iterandæque, haud narium hæmorrhagiæ promotionem. Eſt enim hæmorrhagia hæc, ſi criticas exceperis, infidum vel ideo auxilium, quod ſæpe aut parcius, aut copioſius, profundat ſanguinem: quapropter Practici tunc ſolent venam tundere, ut tutius omne ſuperfluum tollant. Cum nunc hæmorrhoides idem habeant, pejusque periculum, quam narium hæmorrhagia, omnis ratio militat pro auferenda hac ſcaturigine, & aliis viis natura ſublevanda.

Eſt porro reſponſio utraque hæc, ad duplicem quæſtionem data, ita intelligenda, ut ſi utrisque his fœminis adeſſet Atra bilis in ſyſtemate abdomi-

nali

nali collecta, hæmorrhoidalem fluxum utrisque fovere, ex *Theſ. V. cap. V.* neceſſario deberem, ſi non ad fœcunditatem in priore, ſed ad ſalutem ambarum medicina peteretur.

Urgebit fortaſſis quisquam hæmorrhoidis præ aliis evacuationibus, in defectu menſium, præſtantiam, ex *text. 522. Coacarum*, ubi *Hippocrates* „ſalutare eſt, „inquit, muliebria non cohiberi: nam „inde veniunt Epilepſiæ, quibusdam „etiam longa profluvia ventris, ut ar„bitror: nonnullis etiam hæmorrhoi„des". Imo ipſe *Duretus* videtur hic hæmorrhoidas ex hoc capite ſummis ex tollere laudibus.

Reſp. 1. Ex toto contextu ſententiæ *Coacæ* videri hæmorrhoidas potius in hoc caſu vituperandas quam laudandas eſſe; quia Auctor ideo malum eſſe

docet catamenia cohiberi, quod ex eo Epilepſiæ, Diarrhææ, & Hæmorrhoides, naſcantur. Ergo hæ ſunt inter pravos cohibiti menſtrui effectus recenſendæ. In *Batavis* puerperis obſervare aliquoties contigit diarrhæam pro lochiis: perniciosa hæc in genere credita, tamen plures in vita ſervat, ſi vires bene conſervantur. Eſt revulſio hæc materiæ ab utero, inque inteſtina derivatio, bona reſpectu interitus alioqui ex ſuppreſſione oriundi; at vero ideo hanc puerperarum diarrhæam non laudamus, ut ſalubrem evacuationem, ſed conſideramus ut minus malum, quo quidem mors ſæpius præcaveatur, ſed nonnunquam tamen acceleretur.

Huc referri poteſt textus *coac.* 333. quem *cap.* 3. *n.* 6. jam recenſui: quo patet hæmorrhagias quandoque ſupprimi,

&

& Diarrhæam, Dyſenteriamve oriri, imo hanc nonnunquam iterum excipi ab hæmorrhagia.

Hinc cum *Hippocrate* pronuntiamus malum eſſe cohiberi muliebria(vel etiam lochia)quia inde Epilepſiæ, longæ diarrhææ, & hæmorrhoides.

Verum concedamus in hoc textu laudari hæmorrhoidas, ut ſuppreſſorum menſium defectui, ac periculo ſubvenientes, an ſolarum harum id privilegium eſt? Minime.

Hinc 2. dico *Hippocratem* in menſium defectu laudare omnem quacumque demum via factam vacuationem. *Aph. 5-33.* diſerte ait „Mulieri menſtruis deficien„tibus e naribus ſanguinem fluere, bo„num". Quomodo bonum? quia majus malum præcavet; ſed in ſe malum ſemper, quia contra naturæ ordinem. An

nunc

nunc hinc concludam præſtantiam hæmorrhagiæ narium, præ omnibus aliis? Male concluderem; ſed cum eodem ſaltem jure, quo alii in hoc caſu prærogativas hæmorrhoidas faciunt.

Recte igitur in hunc Aphoriſmum *Galenus* „ cum multa ſint loca, inquit, „per quæ vacuari queat, aliis quidem „omnibus ſua quædam major, minor„que, ineſt læſio, ſola vero per nares „evacuatio innoxia, quam nunc laudat „*Hippocrates.* Non tamen ſi qua alia com„periatur citra noxam evacuatio, pro„pterea falſus eſt Aphoriſmus. Non „enim quod ſola per nares vacuatio de„ficientibus bona ſit, edixit, ſed ipſam „ſimpliciter commendavit, non addito, „quod ſola ſit. Quod ſi quis eam, quæ „per ſedem fit, vacuationem ita affe„ctis mulieribus utilem eſſe proferat, non

„Apho-

„ Aphoriſmo reluctatur. Nonnunquam „ enim *Hippocrates* unico velut exempli „ gratia propoſito, de ſimilibus omnibus „ pronuntiare videtur.

Ex omnibus his liquet ſuppreſſis catameniis dari loca periculoſa, ex quibus ſuppreſſus profluat ſanguis; ut v. g. pulmo eſt: dari alia loca innoxia, ut ſunt nares, hæmorrhoides, &c. quo eodem modo hic innocuas pronuntiaremus venæ ſectiones.

Qare laudandus optimus *Duretus*, dum, poſtquam in explicando textu mox laudato *Coacarum* forte quid plus, quam par erat, hæmorrhoidibus videretur tribuiſſe, ſic demum concludit: „ Eſtque „ hac Dianoea Magiſtri, ut doceat menſtruales, quibus menſtrua non reſpon- „ dent, non aliter vindicari poſſe ab il- „ lis ſymptomatis, atque periculis, quæ

infert

„ infert eorum ſuppreſſio, quam per hæ„ morrhagiam, varices, & hæmorrhoi„ das: quamvis illa perfugia mulieribus „ non ſint naturaliter inſtituta, nec conſueta, ob eamque cauſam ſuſpecta.

IX.

Si homo nunc ægrotans, qui vel nunquam eſt expertus hunc fluxum, vel easdem ſive caſu ſive opera naturæ, olim quidem, ſed multis ab annis neutiquam, paſſus eſt; ſi, inquam ille, in præſenti morbo ſuo, Medico renuntiet ſe jam tumorem, pruritum, teneſmum, materiæ albeſcentis tenacisque percipere fluorem: an hinc Medicus redditur certior de conatu naturæ per hanc viam indicato, eique obſecundare debet?

Cum debita diſtinctione reſpondeo 1. examinandum eſſe an morbus, qui nunc adeſt, revera talis ſit, quem hoc vacuationis genus aptius, certiusque, ſanet,

ſanet, quam quodvis aliud; ut v. g. eſt vena portarum atra bile infarcta.

2. Si acutus ſit præſens morbus, expendo mecum, an tempus ſit aptum, quo evacuatio hæc proſit; maxime ſi illam debeam ut criticam conſiderare? Novi enim quod, ſi die non bono, natura videretur aut alvo, aut ſudore, aut alia quacumque via, criſin moliri, eam adjuvare haud liceret.

3. Novi quoties id contigerit, ut inchoans Recti inteſtini prolapſus ſpeciem hæmorrhoidis, intra compreſſam ani ſphincterem eminens, præ ſe ferat: ſcio quoties uvæ, mariſci, condylomata, criſtæ, fungi, & id genus alia, naſci incipiant, quæ hæmorrhoidas mentiantur incautis: cognoſco demum horum accretorum corporum pondere, irritatione; quin & relaxati, complicatique

Inte-

ſtini, rugis; materiem albam ac tenacem, quæ cum futuro hæmorrhoidum fluore nihil commune habeat, exprimi ac profundi.

Ergo examino naturam morbi, morbi tempus, coctionis ſigna, & ipſum præprimis locum affectum. His omnibus rite cognitis regulas practicas exacte adplico, juſtaque earundem adplicatione facta, anuuo, abnuo.

X.

An infantes ſoleant Hæmorrhoidibus laborare? Ita nobis Vetulæ Cuſtodes jurant, matresque matronæ: facto vero accuratiore examine conſtat, tenello in corpuſculo finem Recti laxari ſæpius, ejusque relaxati plicam referre tumorem, quem falſo hæmorrhoida adpellitent: vel etiam tumorem hunc & preſſum, & ani ſtrictura veluti ſuffocatum,

catum, ſpeciem gerere corpuſculi profunde rubri, aut lividi; quod hæmorrhoidis appellatione perperam inſigniatur. Inexperta manu data infantibus enemata; peſſimus, isque frequens tamen, mos; ſuppoſitoriis, ex calidiore ſemine ſaccharo involuto, eosdem aſſiduo torquendi; ani tumores, excoriationes, imo ſanguinis fluxum excitare quidem poſſunt, at vero ideo hæmorrhoides aut non ſunt, aut ſi ſint, ut per infortunium natæ, curandæ ſunt. Poſſe autem contingere, ut infanti fluxus hæmorrhoidalis, ſponte natura, naſcatur, inficias haud ivero, quemadmodum *Etmuller Tom. 2. part. 1. pag. 143.* in pueris hæmorrhoidas obſervatas eſſe, non ſua, ſed *N. C. ann. 4. pag. 299.* autoritate refert; haud, inquam, id nego, modo mihi concedatur haud minus id in na-

in acutis eorum morbis, in dentitione difficili, &c. ſummo cum emolumento ſubinde fieri; verum hic humorum potius dicas rarefactionem ab acrimonia adeſſe, quam nimiam cruoris copiam: neque naturales evacuationes ſanguinis ante manifeſta quædam pubertatis indicia expectamus: imo ſi contingat, ut forte humores ſeu copia, ſeu rarefactione nimii, intra arctiora vaſorum ſpatia paulo ante pubertatem vix contineri queant, conſuetiſſima iis fit hæmorrhagia narium & nullatenus hæmorrhois. Unde neceſſario conſequitur id, ut licet de proſapia genitus ſit infans, cui ab ævo immemorabili hæmorrhois familiaris, tamen tempus pubertatis requiratur, antequam vere adpareat.

XI.

Cur hæmorrhoides aliis, quam aliis nationibus frequentiores?

1. A natura ſpiſſioris ſanguinis, quem calidior Atmoſphæra, fluidum vitalis liquidi continuo diſſipans, generare ſolet.

2 Ab incraſſante Diæta. Lege enim hydroſtatica & hydraulica, ita noſtris cum humoribus eſt comparatum, ut partes ſolidiores, ſubtilioresque, furſum; craſſiores vero, fungoſiores, ramoſiores, ferantur deorſum. Quam ob cauſam craſſorum humorum fit major verſus infernas corporis plagas determinatio, accumulatio.

3. Sed eſt tertia ratio, fere reliquis omnibus prævalens, prava nimirum medentium conſuetudo, qua quinquageſies fortaſſe, & ultra, hunc fluxum promovere ſatagant, ubi vix ſemel eas natura indicaviſſet. Vide prænob. & Doctiſſ. *Hentſchel* Theſ. de Hæmorrhoid. n. XII.

XII.

XII.

An igitur dolor, ac tenſio, pulſatioque, in lumbis, dorſo, collo, non indicant naturæ ad hæmorrhoidas niſum? Nonne ipſe dixit Hipp. Coac. 307. τὰ ἐν ὀσφύϊ ἀλγήματα, αἱμοῤῥοϊκὰ? *Nonne Coac. 312. dixit.* Ἐν ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσελθόντα σημεῖα αἱμοῤῥοώδεα, ἢ καὶ προγεγενημένα? *Et Prorrh. 1. text. 130.* Ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσιόντα σημεῖα αἱμορραγώδεα οἶμαι δὲ καὶ προγεγενημενον σημεῖον.

1. Si quis omnes numeroſos textus *Coacarum* ordine legat, is videbit hos dolores, tenſiones, poſterioris corporis, nunc hæmorrhoidas deſignare, nunc menſes, nunc alvi profluvia, nunc deliria, nunc convulſiones, & ſic porro. Adeo ut hæmorrhoidas hinc nemo jure concludat, niſi peculiaria earum ſigna ſimul adſint.

2.

2. Plurimi chronici morbi, Nephritides, Arthritides, Rheumatiſmi, has partes corporis poſticas centies dolore ac tenſione afficiunt, ſine ulla indicata hæmorrhoide.

3. *Hæmorrhoïdum*, *Hæmorrhoicorum*, *Hæmorrhoorum*, appellatio tam raro evacuationem ſanguinis per ani venas ſignificat, ut unus interpretum vulgari ſignificatione hodierna hæmorrhoidas intelligat, alius quamcunque ſanguinis evacuationem ab *Hippocrate* deſignatam putet. Et quod magis mirere, horum ſinguli adeo in interpretando Autore ſuo ſunt incerti, atque inconſtantes, ut nunc idem verbum in generali ſignificatione uno in loco, in alio potius ad hæmorrhoidas peculiariter, referant: idque ita, ut ex contextu toto rationem ignores, cur hic potius generali, quam peculiari

culiari ſignificatione, id interpretentur. Convincetur hujus, quod dico, qui *Text. Coac.* 307. 312. 333. græce legens, interpretationem quæſiverit apud *Duretum*, *Foeſium*. *Charterium &c.* Idem verum eſt de textu *prorrhet.* ubi *Foeſius* hæmorrhoidas, *Charterius* eruptionem quanvis ſanguinis intelligit, licet *Galenus* hunc textum magis de hæmorrhoidibus expoſuerit. *Proſper Marianus text. 312.* explicans, ita omnem omnino hæmorrhagiam intelligit, ut hæmorrhoidum ne meminerit quidem. *Hollerius* & *Jacotius*, quanvis utrique etiam præter alias evacuationes de hæmorrhoidibus hic agi cenſeant, tamen textum hunc ex græco vertentes, *ſanguinis fluxionem* in genere profuerunt.

Digitized by Google